

P. H. proti Slovensku, rozsudek ze dne 8. 9. 2022 - K požadavkům na účinné vyšetřování a povinnosti státu chránit zdraví a život zadržovaných osob

Stěžovatel: P. H.

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 37574/19

Datum: 08.09.2022

Článek Úmluvy: čl. 2
čl. 3

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: mladistvý, osoba ve zranitelném postavení, pozitivní závazky, právo na život a ochrana před špatným zacházením, účinné vyšetřování

Český právní řád: čl. 6 a 7 Listiny základních práv a svobod

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 2/2023

P. H. proti Slovensku, rozsudek ze dne 8. 9. 2022

Autorský komentář

V komentovaném rozhodnutí se Soud zabýval případem stěžovatelky, která byla jako nezletilá přistižena při drobné krádeži a následně byla převezena na policejní stanici. Během pobytu na policejní stanici se pokusila o útěk skokem z okna ve druhém patře, přičemž utrpěla četná zranění. Tvrdila také, že při převozu na policejní stanici byla policisty slovně a fyzicky napadena. Soud v dané věci shledal porušení jejího práva na život jak v jeho procesní, tak i hmotněprávní složce.

Soud na úvod zopakoval, že čl. 2 Úmluvy je použitelný i v případě, kdy nedošlo ke ztrátě života, zejména pokud z okolností případu a utrpěných zranění lze usuzovat, že život postižené osoby byl v bezprostředním ohrožení. Ve vztahu ke stěžovatelce zdůraznil, že šlo o nezletilou osobu bez doprovodu, která se v předmětné době nacházela v péči zástupců státu. Závažnost jejích zranění taktéž byla zmírněna pouhou náhodou (pád stěžovatelky byl zbrzděn o strom a dopadla na trávu pokrytou sněhem).

Co se týče porušení procesní složky čl. 2 Úmluvy, Soud postupu slovenských vnitrostátních orgánů

vytkl řadu procesních pochybení. Kritizoval zejména necelistvý přístup v rámci vyšetřování incidentu, když vnitrostátní orgány posuzovaly událost na policejní stanici jako samostatnou věc nezávislou na tvrzení o špatném zacházení v policejním autě. Ač tvrzení o špatném zacházení nebylo prokázáno, Soud konstatoval, že nebylo pro posouzení události na policejní stanici, jako aspekt událostí, které mu předcházely a mohly být její příčinou, zcela irelevantní. Podle Soudu však toto vnitrostátní orgány vědomě ignorovaly. Jako problematickou vnímal dále skutečnost, že stěžovatelce v důsledku vedení kárného (nikoli trestního) řízení proti policistovi nebylo přiznáno postavení oběti, ale pouze svědka.

Soud se dále zabýval hmotněprávní složkou čl. 2 Úmluvy. Připomněl, že osoby zbavené osobní svobody jsou ve zvlášť zranitelném postavení a vnitrostátní orgány jsou povinny se zodpovídat za zacházení s nimi. Skutečnost, že pád stěžovatelky byl způsoben nešťastným pokusem o útěk z policejního zadržení, nezbavuje sama o sobě stát odpovědnosti za její zranění. V daném případě naznal, že měla být provedena alespoň minimální opatření k ochraně stěžovatelky, kterými v daném případě mělo být např. zkontrolování uzamčení oken či přítomnost ženské policistky na toaletách.

Komentovaný rozsudek dále rozšiřuje a rozvádí stávající judikaturu Soudu týkající se požadavků na účinné vyšetřování ve smyslu čl. 2 Úmluvy a povinnosti státu chránit zdraví a život zadržených osob. Mezi dalšími rozsudky Soudu zabývajícími se touto problematikou lze upozornit na rozhodnutí z českého prostředí ze dne 16. 2. 2012, Eremiášová a Pechová proti České republice, č. 23944/04, který se v části skutkových okolností podobá tomuto rozhodnutí a ve kterém Soud taktéž konstatoval porušení práva čl. 2 Úmluvy v jeho procesní i hmotněprávní složce.

(JUDr. Petr Škvain, Ph.D.; Mgr. Bc. Anna Čermáková)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelka byla ve svých 16 letech přistižena při drobné krádeži v obchodním centru na Slovensku. Byla přivolána policejní hlídka sestávající z policistů A. a B. a stěžovatelka se k činu doznala. Z policejní databáze policisté zjistili, že stěžovatelka již byla v minulosti shledána vinnou za obdobný čin. Na místě byl přítomen i bratr stěžovatelky. Následně byla stěžovatelka policií převezena na místní policejní stanici, její bratr byl na stanici taktéž převezen, avšak jiným policejním autem. Podle stěžovatelky ji měli policisté při převozu v autě častovat urážkami směřujícími na její romský původ a dát jí facku. Policisté toto její tvrzení vyvraceli s odkazem na záznam v policejním deníku ze směny předmětné hlídky a na záznam z daného dne.

Po příjezdu na stanici dozorující státní zástupce rozhodl, že má být stěžovatelka propuštěna ihned po vyplnění nezbytné dokumentace, o čemž byla tato neprodleně informována policistou A. Policista A. následně začal vyplňovat různé dokumenty týkající se případu. Stěžovatelka opakovaně žádala, aby jí bylo umožněno použít toaletu. Policista A. ji tak doprovodil na toalety ve druhém patře policejní stanice. Vedle dveří na dámskou toaletu bylo okno. Jelikož stěžovatelka spolupracovala a dříve byla informována, že bude propuštěna, nevznikly obavy, že by se mohla pokusit o útěk. Policista A. na chodbě u dveří do prostoru s dámskými toaletami stěžovatelce ukázal, kde se toaleta nachází, a protože byl od ní vzdálen necelý metr a viděl ji, jak do tohoto prostoru vstupuje, otočil se zády ke dveřím, aby zde vyčkal. Když se otáčel, všiml si periferním viděním stínu před dveřmi do prostoru toalet. Otočil se a uviděl stěžovatelku padat z otevřeného okna na zem. Později policista A. výpověď změnil a uvedl, že v reakci na zvuk, který zaslechl, si všiml, že okno je otevřené, a že nejprve šel zkontrolovat prostor koupelny a teprve poté si všiml těla stěžovatelky ležícího na zemi pod oknem.

Policista A. poté vyrozuměl své kolegy a byla přivolána zdravotnická záchranná služba. Následkem pádu stěžovatelka utrpěla mimo jiné četné zlomeniny, pohmožděninou obou plic a polytrauma. Po

dobu zhruba měsíce byla v lékařsky navozeném spánku. Její zdravotní stav však nevyžadoval žádný chirurgický zákrok. Z nemocnice byla propuštěna v dobrém zdravotním stavu. Stěžovatelka taktéž utrpěla částečnou ztrátou paměti, když si nepamatovala události, které se odehrály na policejní stanici, na události v policejním autě si však vzpomínala.

V souvislosti s pádem stěžovatelky zahájil vyšetřovatel Úřadu inspekční služby ministerstva vnitra Slovenské republiky (dále jako „Inspekční služba“) trestní řízení pro podezření ze zanedbání povinností ze strany policistů. Státní zastupitelství následně po prozkoumání materiálů ve spise dospělo k závěru, že neexistují důvody pro trestní stíhání některého z policistů. Právní zástupkyně stěžovatelky navrhovala, aby se v rámci vyšetřování přezkoumalo stěžovatelčino tvrzení o špatném zacházení s cílem zjistit, zda nemohlo být příčinou pokusu stěžovatelky o útěk. Návrh byl zamítnut s odůvodněním, že stěžovatelka má postavení svědka, nikoli oběti, který na rozdíl od obětí nemá právo žádat o provedení dalších vyšetřovacích úkonů. Vyšetřovatel následně postoupil věc řediteli místního obvodního oddělení policie, aby ji řešil jako kárný přestupek. Policistovi A. byla uložena sankce jednorázové srážky z platu ve výši 5 %, o tomto stěžovatelka nebyla informována.

Státní zastupitelství dále rozhodlo, že tvrzení stěžovatelky o tom, že byla ze strany policistů fyzicky a slovně napadena, je třeba prošetřit v samostatném řízení. Inspekční služba incident posoudila jako podezření ze spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Jelikož se však skutečnosti tvrzené stěžovatelkou nepodařilo prokázat, řízení bylo nakonec zastaveno. Proti usnesení o zastavení vyšetřování mohla stěžovatelka podat stížnost, což ovšem neučinila. Trvala však na tom, aby byl tento závěr přezkoumán na všech úrovních soustavy státního zastupitelství. Nejvyšší státní zastupitelství zastavení vyšetřování potvrdilo. Stěžovatelka se v této věci obrátila i na slovenský Ústavní soud, ten však její stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Neuspěla ani u slovenského veřejného ochránce práv.

V rámci trestního řízení vedeného proti stěžovatelce v souvislosti s krádeží v obchodním centru vypracovala soudní znalkyně z oboru psychiatrie posudek o stěžovatelčině stavu. Znalkyně konstatovala, že v době podezření ze spáchání trestného činu se stěžovatelka pohybovala mezi podprůměrnými rozumovými schopnostmi a lehkou mentální retardací. To jí však nebránilo v tom, aby chápala protiprávnost svého jednání a ovládala je. V době vyšetření trpěla stěžovatelka organickou duševní poruchou, její intelektová úroveň byla lehká, nejhůře středně těžká mentální retardace. Znalkyně uzavřela, že stěžovatelka nebyla schopna pochopit důvod trestního řízení, které proti ní bylo vedeno.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 2 A 3 ÚMLUVY

52. S odkazem na čl. 2, 3, 6 a 13 Úmluvy stěžovatelka namítala, že (i) byla během převozu na policejní stanici a při zadržení tam slovně a fyzicky napadena, (ii) stát neposkytl věrohodné vysvětlení incidentu na policejní stanici a nepřijal odpovídající opatření na ochranu jejího zdraví a života během jejího zadržení na policejní stanici, (iii) stát neprovedl účinné vyšetřování těchto skutečností, (iv) ústavní soud nesprávně a svévolně odmítl její stížnost a (v) v této souvislosti jí byl odepřen účinný prostředek nápravy.

53. Soud má za to, že na základě skutkových okolností případu je třeba tato tvrzení posoudit podle čl. 2 a 3 Úmluvy, které zní takto:

Článek 2

„1. Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu

soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.

2. Zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu s tímto článkem, jestliže bude vyplývat z použití síly, které není víc než zcela nezbytné, při:

- a) obraně každé osoby proti nezákonnému násilí;
- b) provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené;
- c) zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury.“

Článek 3

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

A. Přijatelnost

(...)

2. Posouzení soudu

(a) Údajné špatné zacházení a s tím spojené vyšetřování podle čl. 3 Úmluvy

66. Soud je toho názoru, že v souvislosti s tvrzením o špatném zacházení podle čl. 3 Úmluvy není nutné zvláště zkoumat námitku vlády týkající se nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, neboť stížnost je v každém případě nepřijatelná z následujících důvodů.

67. Pokud jde o jakékoli špatné zacházení v policejním autě, tvrzení stěžovatelky nebyla podložena žádnými lékařskými ani jinými důkazy. Toto posouzení je v souladu s posouzením veřejného ochránce práv ... Navíc vzhledem k tomu, že si stěžovatelka nepamatuje, co se na policejní stanici stalo, nelze v nich najít žádnou oporu pro její domněnku o pokračování údajného špatného zacházení na tomto místě.

68. V rozsahu, ve kterém se stěžovatelka snažila založit svou stížnost na výpovědi jejího bratra učiněné pro účely řízení před Soudem ..., Soud konstatuje, že žádná taková výpověď nebyla navrhována ani učiněna na vnitrostátní úrovni, ačkoli bratr stěžovatelky byl vyslechnut v rámci vyšetřování stěžovatelky ..., stěžovatelka sama se účastnila různých řízení týkajících se této věci a ve všech fázích byla zastoupena advokátkou. Pokud stěžovatelka požadovala, aby byl její bratr vyslechnut v rámci vyšetřování incidentu na policejní stanici, a namítala, že nebyl vyslechnut v souvislosti s údajným incidentem v policejním autě, její podání byla vágní bez jakýchkoli údajů o obsahu, který by jeho výpověď mohla obsahovat ...

69. Pokud lze stěžovatelku chápat tak, že chtěla brojit proti špatnému zacházení spočívajícímu v tom, že vnitrostátní orgány nebraly náležitý ohled na její duševní stav, Soud především konstatuje, že na vnitrostátní úrovni nebyly v tomto smyslu podány žádné stížnosti. Ačkoli vláda v tomto ohledu nevznesla žádnou samostatnou námitku nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, nebrání to Soudu, aby ji zohlednil při posuzování povahy a kvality tvrzení stěžovatelky před Soudem. Zdá se navíc, že v lékařských záznamech stěžovatelky před událostmi ze dne 17. 1. 2017 nebyla žádná poznámka o jakékoli diagnóze týkající se duševního zdraví, na žádnou takovou diagnózu se neodvolával bratr stěžovatelky, který se účastnil některých událostí toho dne, a také skutečnost, že stěžovatelka byla dříve odsouzena za méně závažný trestný čin (jak bylo zjištěno policisty před zatčením stěžovatelky), mohla policistům naznačovat, že není omezena ve své právnosti.

70. Za těchto okolností Soud považuje tvrzení o špatném zacházení za zjevně neopodstatněná a nedostatečně věrohodná na to, aby vyžadovala účinné úřední vyšetřování oddělené od případného vyšetřování stížností stěžovatelky podle čl. 2 Úmluvy.

(b) Události na policejní stanici a použitelnost čl. 2 Úmluvy

71. Soud opakuje, že čl. 2 Úmluvy může být použitelný i v případě, že nedošlo ke ztrátě života, zejména pokud okolnosti případu a povaha způsobených zranění naznačují, že život stěžovatele byl v bezprostředním ohrožení (viz například rozsudek ze dne 12. 1. 2012, Igor Shevchenko proti Ukrajině, č. 22737/04, bod 42). Pokud oběť nebyla usmrcena, ale přežila, a pokud netvrdí existenci úmyslu ji usmrtit, kritérii pro posouzení stížnosti podle tohoto aspektu čl. 2 jsou zaprvé, zda se osoba stala obětí činnosti, ať už veřejné nebo soukromé, která svou povahou vystavila její život skutečnému a bezprostřednímu ohrožení, a zadruhé, zda utrpěla zranění, která se jeví jako život ohrožující v okamžiku jejich vzniku. V rámci posuzování mohou hrát roli i další faktory, jako například to, zda k úniku před smrtí došlo čistě náhodou nebo zda byla oběť nakažena potenciálně smrtelnou nemocí. Posouzení Soudu závisí na okolnostech (viz rozsudek velkého senátu ze dne 25. 6. 2019, Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku, č. 41720/13, bod 140, s dalšími odkazy).

72. V projednávaném případě je nesporné, že zranění, která stěžovatelka utrpěla dne 17. 1. 2017, byla způsobena pádem z okna, které se nacházelo ve druhém patře ve výšce nejméně 770 cm nad zemí a byla polytraumatické povahy. Nic nenasvědčuje tomu, že by existoval úmysl usmrtit stěžovatelku nebo ohrozit její život, a ani tomu, že by její zranění vznikla při činnosti, která by byla život ohrožující ze své podstaty.

73. Pokud jde o samotná zranění, jednalo se o poranění endokrania, mnohačetné zlomeniny, pneumotorax na jedné straně a pohmoždění obou plic. V důsledku toho stěžovatelka ztratila vědomí a poté byla uvedena do lékařsky navozeného spánku ..., který trval přibližně měsíc. Stěžovatelka uvedla, že její kóma trvalo déle než měsíc. Z dopisu založeného ve spisu Soudu ze dne 15. 2. 2017 však vyplývá, že v tento den již stěžovatelka v takovém stavu nebyla ...

74. Stěžovatelka nepotřebovala chirurgický zákrok a konzervativní léčba byla dostatečná. Ačkoli při propuštění z nemocnice dne 24. 2. 2017 byl její zdravotní stav považován za „dobrý“, stěžovatelka nadále potřebovala fyzioterapii ... a trpěla „kvantitativní poruchou vědomí“ a znalkyně z oboru psychiatrie konstatovala, že kraniocerebrální trauma, které utrpěla, mělo za následek také mírnou kognitivní poruchu a retrográdní amnézii ...

75. Pokud jde o okolnosti, za nichž stěžovatelka utrpěla svá zranění, Soud konstatuje, že byla nezletilou osobou bez doprovodu v péči zástupců státu a že závažnost jejích zranění byla zřejmě snížena čistě náhodnými skutečnostmi a to, že povrch, na který dopadla, byla tráva pokrytá sněhem a že naproti oknu stál strom, přičemž sklouznutí po jedné z jeho větví zřejmě zpomalilo její pád ... Oproti tomu, podobné situace měly za následek smrt v případech jako Ognyanova a Choban proti Bulharsku (rozsudek ze dne 23. 2. 2006, č. 46317/99, bod 8, týkající se pádu z okna ve třetím patře); Eremiášová a Pechová proti České republice (rozsudek ze dne 16. 2. 2012, č. 23944/04, bod 8, týkající se pádu z okna v mezipatře mezi prvním a druhým patrem); Keller proti Rusku (rozsudek ze dne 17. 10. 2013, č. 26824/04, bod 25, týkající se pádu z okna ve třetím patře); a Fanzijeva proti Rusku (rozsudek ze dne 18. 6. 2015, č. 41675/08, body 9-11, týkající se pádu z okna ve druhém patře).

76. Za těchto okolností Soud shledává, že zranění stěžovatelky byla taková, že událost na policejní stanici spadá do věcné působnosti čl. 2 Úmluvy (viz také rozsudek ze dne 9. 11. 2010, Krivova proti Ukrajině, č. 25732/05, bod 45; Igor Shevchenko, citováno výše, bod 43; rozsudek ze dne 2. 2. 2016,

Cavit Tınarlıoğlu proti Turecku, č. 3648/04, bod 68; rozsudek ze dne 12. 6. 2016, Kotelnikov proti Rusku, no. 45104/05, bod 98; a Nicolae Virgiliu Tănase, citováno výše, bod 149).

(c) Vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků v souvislosti se stížností podle čl. 2

77. Soud konstatuje, že vyšetřování údajného incidentu v policejním autě a incidentu na policejní stanici probíhalo ve dvou samostatných řízeních. Druhé z nich bylo ukončeno rozhodnutím ze dne 12. 5. 2017, které nebylo stěžovatelce nikdy doručeno ... Vláda nijak nevysvětlila ani jinak neprokázala, jak by se proti němu mohla za těchto okolností odvolat. Je sice pravda, že stěžovatelka nenapadla rozhodnutí ze dne 12. 6. 2017, kterým bylo ukončeno vyšetřování údajného incidentu v policejním autě ... prostřednictvím stížnosti uplatněné vůči státnímu zastupitelství, nicméně tentýž vnitrostátní orgán jej na základě jejích žádostí přezkoumal. Nic nenasvědčuje tomu, že by tento přezkum byl ve srovnání s přezkumem na základě stížnosti věcně nedostatečný. Navíc, v rozporu s tím, co zřejmě tvrdí vláda, ústavní soud v reakci na ústavní stížnost stěžovatelky neodmítl přezkum napadených rozhodnutí z důvodu nevyčerpání dostupných opravných prostředků.

78. Pokud jde o další část námítky vlády, stěžovatelka do své ústavní stížnosti zjevně zahrнула i námítky týkající se události na policejní stanici ... Je pravdou, že ve svém shrnutí spojila svou stížnost pouze s vyšetřováním týkajícím se údajného incidentu v policejním autě ... To však nebyl důvod, pro který ústavní soud označil jakoukoli část její stížnosti za nepřijatelnou. Obecný tón jeho závěrů a nedostatek jakéhokoli odůvodnění lze spíše chápat jako všeobecné odmítnutí tvrzení stěžovatelky jako zjevně neopodstatněných jako celek.

79. Navíc, a to je důležitější, při vědomí vnitrostátní praxe, podle níž je rozsah přezkumu individuálních stížností Ústavním soudem v zásadě omezen způsobem, jakým je stěžovatel formuluje ve standardizované a předepsané podobě (viz rozsudek ze dne 20. 6. 2006, Obluk proti Slovensku, bod 48), se Soud domnívá, že v případech, které vyvolávají otázky týkající se účinnosti vyšetřování podle čl. 2 a 3 Úmluvy, musí být tento požadavek vykládán s náležitým ohledem na základní atribut takového vyšetřování, zejména aby bylo vedeno vnitrostátními orgány z vlastní iniciativy (viz rozsudek ze dne 26. 7. 2016, Adam proti Slovensku, č. 68066/12, bod 78).

80. S ohledem na výše uvedené, jakož i na cíl Úmluvy zaručit práva, která nejsou teoretická nebo iluzorní, ale která jsou praktická a účinná, Soud konstatuje, že způsob, jakým stěžovatelka uplatnila své stížnosti u ústavního soudu, nelze považovat za nesplňující požadavek vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků podle čl. 35 odst. 1 Úmluvy.

81. První dvě části námítky vlády týkající se nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků se proto zamítají.

82. Soud konstatuje, že zbývající část námítky vlády týkající se nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků týkající se žaloby na ochranu osobnosti a nároků na náhradu škody podle zákona o policejním sboru a podle obecných ustanovení občanského práva, vyvolává otázky, které úzce souvisejí s podstatou stížnosti podle procesní složky čl. 2. Soud proto konstatuje, že je třeba je připojit k podstatě této stížnosti.

(d) Závěr

83. Stížnosti stěžovatelky týkající se údajného špatného zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy jsou nepřijatelné a musí být zamítnuty v souladu s čl. 35 odst. 3 písm. a) a odst. 4.

84. Námítka vlády týkající se nevyčerpání žaloby na ochranu osobnosti a nároků na náhradu škody podle zákona o policejním sboru a obecných ustanovení občanského práva v souvislosti se stížnostmi na údajnou odpovědnost státu za zranění stěžovatelky a údajnou absenci účinného vyšetřování v této

souvislosti, posuzovanou podle čl. 2 Úmluvy, je spojena s podstatou stížnosti podle procesní složky tohoto článku.

85. Stěžovatelčiny stížnosti týkající se údajné odpovědnosti státu za její zranění a údajné absence účinného vyšetřování v této souvislosti, posuzované podle čl. 2 Úmluvy, nejsou zjevně neopodstatněné ani nepřijatelné z jiných důvodů uvedených v čl. 35 Úmluvy. Musí být proto prohlášeny za přijatelné.

B. Věcné posouzení

(...)

2. Posouzení soudu

(a) Procesní složka čl. 2

99. Ve věci Fanziyeva (citována výše, body 46 a 50, s dalšími odkazy) Soud shrnul použitelné obecné zásady takto:

- Článek 2 Úmluvy, který zaručuje právo na život, patří k nejzákladnějším ustanovením Úmluvy. Spolu s čl. 3 zakotvuje jednu ze základních hodnot demokratických společností tvořících Radu Evropy. První věta čl. 2 ukládá smluvním státům nejen zdržet se „úmyslného“ odnětí života nebo „použití síly“ nepřiměřené legitimním cílům uvedeným v písmenech a) až c) druhého odstavce tohoto ustanovení, ale také přijmout vhodná opatření k ochraně života osob spadajícím do jejich jurisdikce.

- Povinnost chránit právo na život podle čl. 2 Úmluvy implicitně vyžaduje, aby v případě úmrtí osob za podezřelých okolností existovala určitá forma přiměřeného a účinného úředního vyšetřování. Základním účelem takového vyšetřování je zajistit účinnou implementaci vnitrostátních zákonů chránících právo na život. Vyšetřování musí být schopno jednak zjistit okolnosti, za nichž k události došlo, a jednak vést k identifikaci a potrestání odpovědných osob. Nejedná se o povinnost dosažení určitého výsledku, ale o povinnost provedení příslušných úkonů. Vnitrostátní orgány musí podniknout přiměřené kroky, které mají k dispozici, aby zajistily důkazy týkající se určité události, mimo jiné včetně výpovědí očitých svědků a forenzních důkazů. V tomto kontextu se implicitně vyžaduje promptnost a přiměřená rychlost. Jakýkoli nedostatek ve vyšetřování, který snižuje jeho schopnost zjistit okolnosti případu nebo odpovědnou osobu, může být v rozporu s požadovaným standardem účinnosti.

100. V projednávané věci vnitrostátní orgány posuzovaly událost na policejní stanici jako samostatnou věc nezávislou na tvrzení o špatném zacházení v policejním autě. Ani v jednom ze samostatných vyšetřování nebyl zohledněn jiný skutečný nebo údajný incident z hlediska kontextu. Přestože tvrzení o špatném zacházení nebylo pro účely řízení před Soudem prokázáno, nelze říci, že by bylo pro posouzení události na policejní stanici jako aspekt událostí, které mu předcházely a mohly být jeho příčinou, irelevantní. Zdá se však, že orgány místo toho, aby se tímto aspektem zabývaly, a navzdory žádosti stěžovatelky v tomto smyslu, jej vědomě ignorovaly.

101. Vyšetřování a jeho závěry se ve skutečnosti opíraly pouze o výpovědi a záznamy předložené zainteresovanými policisty, aniž by byl učiněn pokus o vyhledání a zohlednění jakýchkoli prvků vnějšího původu (například byl proveden výslech bratra stěžovatelky; posádky hlídkového vozu, která jej odvezla na policejní stanici; policistky, která stěžovatelku po příjezdu na policejní stanici prohledala; nebo jakéhokoli jiného personálu, který zde byl případně přítomen během předmětných událostí).

102. Soud dále konstatuje, že nebyl učiněn žádný pokus (například prostřednictvím vyšetřovací

rekonstrukce událostí) o objasnění takových skutečností, jako je zřejmě zásadní rozpor mezi původní verzí policisty A. a jeho pozdější verzí ... ve vztahu k tomu, zda viděl stěžovatelku vypadnout z okna, nebo šel nejprve prohledat dámské toalety a teprve poté si všiml stěžovatelky ležící na zemi pod oknem.

103. V rozsahu, v jakém vnitrostátní orgány v rámci zamítnutí tvrzení stěžovatelky o špatném zacházení v policejním autě vycházely z toho, že považovaly za nepravděpodobné, že by si stěžovatelka nepamatovala nic z onoho dne, ale velmi jasně si pamatovala události v policejním autě, Soud konstatuje, že tento závěr neměl přímou oporu v dostupných znaleckých důkazech ... a že navzdory výslovnému požadavku stěžovatelky v tomto smyslu ... nebyly provedeny žádné další důkazy. V této souvislosti však Soud rovněž podotýká, že ačkoli měla stěžovatelka právní zastoupení, nezdá se, že by na vnitrostátní úrovni někdy tvrdila nebo si stěžovala na nedostatek jakýchkoli procesních opatření s ohledem na úroveň svých duševních schopností.

104. Vyšetřování se týkalo trestného činu maření úkolu úřední osoby z nedbalosti, přičemž jednou z úvah bylo, že přestože policista A. neplnil své povinnosti, toto nebránilo vznesení obvinění proti stěžovatelce. Vnitrostátní orgány se při svém šetření zaměřily na policistu A. a vůbec nevěnovaly pozornost skutečnosti, že důsledkem jeho nečinnosti byl pád a zranění stěžovatelky a že stěžovatelka byla nezletilá. Jinými slovy, ve vztahu k tomuto trestnému činu stěžovatelka neměla postavení oběti, což se promítlo do toho, že jí byl přiznán status svědka, čímž jí bylo znemožněno aktivně se účastnit řízení. V této souvislosti považuje Soud za pozoruhodné, že zřejmě nebyla prozkoumána možnost posoudit věc jako trestný čin, ve vztahu k němuž by bylo hmotněprávní a procesní postavení stěžovatelky odlišné.

105. Konečné rozhodnutí o kárné odpovědnosti policisty A. nebylo stěžovatelce doručeno ani nebylo poskytnuto Soudu. Vzhledem k tomu může Soud posoudit uloženou sankci (jednorázové snížení měsíčního platu o 5 %) pouze abstraktně, přičemž z tohoto pohledu se jeví jako zanedbatelná.

106. Taková reakce na danou událost vytváří dojem snahy o její administrativní uzavření, namísto skutečné snahy zjistit fakta a vyvodit důsledky. V souladu s tímto dojmem je i část reakce ústavního soudu, zejména co do rozsahu, v němž se nezabýval podstatnou částí stěžovatelčiných tvrzení a při posuzování jejich zbytku se opíral o čl. 8 Úmluvy, kterého se stěžovatelka nedovolávala a nelze akceptovat, že by ve skutkových okolnostech tohoto případu hrál významnou roli.

107. Výše uvedené úvahy postačují Soudu k závěru, že vyšetřování událostí ze dne 17. 1. 2017 nebylo účinné pro účely čl. 2 Úmluvy.

108. Pokud jde o část námitky vlády týkající se nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, která byla připojena k podstatě této stížnosti (viz výše uvedený bod 84), Soud především poznamenává, že se týká občanskoprávních opravných prostředků čistě preventivní a kompenzační povahy, avšak bez sankčního potenciálu. V tomto ohledu znovu připomíná, že občanskoprávní řízení, která nejsou vedena z iniciativy vnitrostátních orgánů a která nezahrnují identifikaci nebo potrestání údajného pachatele, nemohou být zohledněna při posuzování toho, zda stát dodržuje své procesní povinnosti podle čl. 2 Úmluvy. Procesní povinnost státu podle čl. 2 navíc nemůže být splněna pouhým přiznáním náhrady škody (viz rozsudek velkého senátu ze dne 7. 7. 2011, Al-Skeini a ostatní proti Spojenému království, č. 55721/07, bod 165, s dalšími odkazy). Kromě toho pokud vláda tvrdila, že uvedené občanskoprávní nároky by našly oporu ve zjištění vyšetřovatele, že policista A. při střžení stěžovatelky nesplnil své povinnosti ... Soud odkazuje na svůj výše uvedený závěr o neúčinnosti vyšetřování. Vyhlídky na úspěch jakýchkoli dalších opravných prostředků založených na výsledku tohoto vyšetřování byly proto v zásadě omezené. Dále, jak již bylo rovněž uvedeno výše, konečné rozhodnutí týkající se kárné odpovědnosti policisty A. nebylo stěžovatelce doručeno ani nebylo poskytnuto Soudu. Podání předmětných opravných prostředků za těchto okolností přesahuje

požadavky čl. 35 odst. 1 Úmluvy. Zbývající část námitek vlády týkající se nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy musí být proto zamítnuta.

109. Došlo tedy k porušení čl. 2 Úmluvy v jeho procesní složce.

110. S ohledem na výše uvedená zjištění se Soud domnívá, že není nutné samostatně meritorně přezkoumávat zbývající aspekt stížnosti stěžovatelky v rámci procesní složky tohoto ustanovení, tj. nezávislost vyšetřování. V tomto ohledu poznamenává, že pokud se tento aspekt případu týká postavení Inspekční služby, stížnosti stěžovatelky byly čistě abstraktní a týkaly se pouze institucionálního aspektu zavedeného vyšetřovacího mechanismu (viz výše uvedený rozsudek M. B. a ostatní, body 90 a 92).

(b) Hmotněprávní složka čl. 2

111. Ve věci Fanziyeva (citováno výše, body 47–49, s dalšími odkazy), Soud rovněž zopakoval, že:

- Osoby zbavené osobní svobody jsou ve zvlášť zranitelném postavení a vnitrostátní orgány jsou povinny se zodpovídat za zacházení s nimi. Obecně platí, že samotná skutečnost, že osoba zemře za podezřelých okolností v době, kdy je zbavena osobní svobody, by měla vyvolat otázku, zda stát splnil svou povinnost chránit právo této osoby na život. Tato povinnost musí být vykládána způsobem, který vnitrostátním orgánům neukládá nemožné nebo nepřiměřené břemeno, s ohledem na obtíže spojené s výkonem policejní činnosti v moderní společnosti, nepředvídatelnost lidského chování a operativní rozhodnutí, která je třeba učinit z hlediska priorit a zdrojů.

- Pozitivní povinnost vznikne, pokud bylo prokázáno, že vnitrostátní orgány v té době věděly nebo měly vědět o existenci skutečného a bezprostředního rizika ohrožení života identifikované osoby třetí osobou nebo jí samotnou a že nepřijaly v rámci svých pravomocí rozumná opatření, která by mohla vést k zamezení tohoto rizika. Nicméně i v případech, kdy se neprokáže, že vnitrostátní orgány o takovém riziku věděly nebo měly vědět, existují určitá základní preventivní opatření, která by měli policisté a vězeňští pracovníci přijmout ve všech případech, aby minimalizovali jakékoli potenciální riziko a ochránili tak zdraví a blaho zadržované osoby.

- Při hodnocení důkazů používá Soud důkazní standard „nade vši pochybnost“. Takový důkaz však může vyplývat ze souběžné existence dostatečně silných, jasných a shodných závěrů nebo podobných nevyvratitelných skutkových domněnek. Pokud jsou předmětné události zcela nebo z velké části známy výhradně vnitrostátním orgánům, jako je tomu v případě osob zbavených osobní svobody, které jsou pod jejich kontrolou, vzniknou silné skutkové domněnky ohledně zranění a úmrtí, k nimž došlo během tohoto zadržení. Lze mít za to, že důkazní břemeno spočívá na vnitrostátních orgánech, které musí poskytnout uspokojivé a přesvědčivé vysvětlení.

112. Pokud jde o skutkové okolnosti projednávaného případu, Soud především konstatuje, že je nesporné, že zranění stěžovatelky byla způsobena jejím pádem z okna policejní stanice. Ač si sama nepamatuje, jak k pádu došlo, nebylo tvrzeno, že by se na něm přímo podílela nějaká třetí osoba. Navíc tvrzení o špatném zacházení, které mělo pádu předcházet a ve své podstatě jej zapříčinit, nebylo dostatečně prokázané.

113. Nicméně i za předpokladu, že pád stěžovatelky byl způsoben nešťastným pokusem o útěk z policejního zadržení, nezbavuje to samo o sobě žalovaný stát odpovědnosti za její zranění. Soud opakuje, že povinnost chránit zdraví a blaho zadržovaných osob jasně zahrnuje povinnost chránit život zatčených a zadržovaných osob před předvídatelným nebezpečím. Ačkoli se nezdá, že by existovaly dostatečné důkazy prokazující, že vnitrostátní orgány věděly nebo měly vědět, že existuje riziko, že by se stěžovatelka mohla pokusit o útěk skokem z okna ve druhém patře, existovala určitá základní

opatření, která měla být přijata s ohledem na stěžovatelku jako zadržené osoby, aby se minimalizovalo jakékoli potenciální riziko (viz Keller, citováno výše, bod 88; Mižigárová, citováno výše, bod 89; a Eremiášová a Pechová, citováno výše, body 110 a 117).

114. V daném případě, jak bylo zjištěno vnitrostátními orgány ..., byl policista A. odpovědný za střežení stěžovatelky podle pravidel pro eskortování osob zakotvených v nařízení z roku 2011. Ačkoli je toto nařízení interní povahy a jako takové není veřejně přístupné, z obsahu rozhodnutí vyšetřovatele ze dne 12. 5. 2017 Soud vyrozuměl, že tato pravidla zahrnovala povinnost nepřetržitě sledovat chování stěžovatelky, aby se zabránilo útěku. Vnitrostátní orgány rovněž dospěly k závěru, že policista A. tuto povinnost nesplnil a že toto nesplnění umožnilo stěžovatelce pokus o útěk. Konkrétně se policista A. v rozporu s platnými pravidly otočil zády ke vstupu do prostor toalety, aniž by si ověřil, zda je dané okno uzamčeno, nebo zajistil střežení stěžovatelky v prostorách toalety jinou osobou stejného pohlaví. Vláda tato zjištění a použitelnost a obsah uvedených pravidel nezpochybnila ... Rovněž neuvedla nic, co by vedlo k jinému závěru, než že předmětné opomenutí je samo o sobě v rozporu s povinností vnitrostátních orgánů chránit tělesné blaho osob zbavených osobní svobody (viz také výše citovaný rozsudek Fanziyeva, body 21 a 58). Žalovaný stát je tedy odpovědný za zranění stěžovatelky.

115. Došlo tedy k porušení čl. 2 v jeho hmotněprávní složce.

(...)

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ:

1. *Rozhoduje o připojení námitky vlády týkající se nevyčerpání žaloby na ochranu osobnosti a nároků na náhradu škody podle zákona o policejním sboru a podle obecných ustanovení občanského práva k podstatě stížnosti podle procesní složky čl. 2 Úmluvy a zamítá ji;*

2. *Prohlašuje stížnosti podle čl. 2 Úmluvy ve vztahu k údajné odpovědnosti státu za zranění stěžovatelky a údajné neexistenci účinného vyšetřování v tomto ohledu přijatelnými a zbytek stížnosti nepřijatelným;*

3. *Rozhoduje, že došlo k porušení čl. 2 Úmluvy v jeho procesní složce;*

4. *Rozhoduje, že došlo k porušení čl. 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce.*

(...)

(zpracovala Mgr. Bc. Anna Čermáková)